
KOMUNIKATY I SPRAWOZDANIA

Marta Czakowska
Michał Czakowski

Sprawozdanie z konferencji naukowej pt. „Dwudziestolecie demokratycznych wyborów w Polsce” oraz z obchodów Światowego Dnia Wyborów

Toruń, 2–3 luty 2011 rok

W dniach 2–3 lutego 2011 roku w Toruniu odbyły się zorganizowane po raz szósty przez Państwową Komisję Wyborczą, Krajowe Biuro Wyborcze oraz Centrum Studiów Wyborczych UMK obchody Światowego Dnia Wyborów. Uroczystość ta miała niezwykle wyjątkowy charakter, bowiem połączona została z obchodami dwudziestej rocznicy pierwszych w pełni wolnych wyborów do Sejmu, powstania Państwowej Komisji Wyborczej w obecnym kształcie oraz powołania Krajowego Biura Wyborczego. Honorowy patronat nad uroczystościami objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Pan Bronisław Komorowski. Miejscem obchodów uroczystości był Hotel Bulwar oraz Wydział Prawa i Administracji UMK. Uczestnicy pierwszego dnia obchodów byli świadkami wystąpień przedstawicieli Państwowej Komisji Wyborczej, Krajowego Biura Wyborczego oraz referatów przedstawicieli nauk prawnych. Drugi dzień obchodów, 3 luty 2011 roku, odbył się warsztaty, adresatem których była młodzież licealna, pod hasłem „Młodzi głosują”. Nieodłącznym elementem obchodów Światowego Dnia Wyborów jest cykl wykładów im. prof. dr. Wacława Komarnickiego, który podczas tegorocznej uroczystości odbył się po raz czwarty.

Obchody zostały zainaugurowane projekcją Wyborczej Kroniki Filmowej, przygotowanej przez Centrum Studiów Wyborczych UMK we współpracy z Uczelnianym Centrum Nowoczesnych Technologii Nauczania UMK. Motywem wiodącym Wyborczej Kroniki Filmowej były wydarzenia sprzed dwudziestu lat prezentowane przez ówczesnie funkcjonujące media.

Pan Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej sędzia Stefan Jan Jaworski przywitał zebranych gości, udzielając głosu Panu Wiceprzewodniczącemu Krajowej Rady Sądownictwa sędziemu Romanowi Kęsce. Następnie głos zabrali Pan Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Stanisław Chmielewski oraz J.M. Rektor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika prof. dr. hab. Andrzej Radzimiński. Pan Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej sędzia Stefan Jan Jaworski udzielił głosu gościom przybyłym z Węgier, Litwy i Rosji,

tj. Panu Sekretarzowi Generalnemu Stowarzyszenia Europejskich Urzędników Wyborczych (ACEEEO) dr Zoltánowi Tóth, Panu Przewodniczącemu Centralnej Komisji Wyborczej Republiki Łotewskiej Arnisowi Cimdars oraz członkowi komisji Panu Raimondsowi Oلهno oraz Panu Kierownikowi Centrum Szkolenia w zakresie Technologii Wyborczych przy Centralnej Komisji Wyborczej Federacji Aleksandrowi Ivanchenko. W dalszej kolejności głos zabrali przedstawiciele władz samorządowych – Pan Prezydent Miasta Torunia Michał Zaleski oraz Pan Wicemarszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego Edward Hartwich, który odczytał słowa skierowane do uczestników uroczystości przez Pana Marszałka Województwa Kujawsko – Pomorskiego Piotra Całbeckiego. Ponadto zostały odczytane także listy okolicznościowe skierowane na ręce Pana Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Stefana Jana Jaworskiego przez Pana Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego Stanisława Dąbrowskiego oraz Pana Prezesa Naczelnego Sadu Administracyjnego Romana Hausera. Wystąpienia te zawierały przede wszystkim gratulacje oraz życzenia skierowane do przedstawicieli organów wyborczych, a złożone na ręce Pana Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Stefana Jana Jaworskiego oraz Pana Sekretarza Państwowej Komisji Wyborczej i Kierownika Krajowego Biura Wyborczego Kazimierza Wojciecha Czaplickiego. Wśród przybyłych gości byli także przedstawicielka OBWE dr Beata Martin-Rozumiłowicz, komisarze wyborczy i dyrektorzy delegatur KBW z całego kraju, przedstawiciele świata nauki z takich ośrodków akademickich jak Warszawa, Gdańsk, Kraków, Łódź, Katowice, Olsztyn.

Kolejnej sesji przewodniczył Pan prof. dr hab. Paweł Sarnecki. Referentem otwierającym drugą sesję był Pan prof. dr hab. Andrzej Szmyt, który wygłosił także w imieniu współautora Pana prof. dr. hab. Andrzeja Sokali referat pt. „Pozycja ustrojowa i znaczenie stałych organów wyborczych w Rzeczypospolitej Polskiej”. Autorzy przedstawili w nim polski model organizacji zarządzania wyborami, ukształtowany w ciągu dwudziestu ostatnich lat, oparty o dwa zawodowe organy wyborcze – Państwową Komisję Wyborczą oraz komisarzy wyborczych, wspierane przez zawodowy i profesjonalnie wykonujący swoje zadania wyborczy aparat pomocniczy w postaci Krajowego Biura Wyborczego. Ponadto autorzy odnieśli się również do regulacji przyjętej w uchwalonym 5 stycznia 2011 roku przez Sejm RP Kodeksie wyborczym. Jednocześnie autorzy dokonali oceny funkcjonującej w tak niedługim okresie czasu administracji wyborczej, wskazując, iż jako bezstronny, apolityczny, o wysokim stopniem profesjonalizmu, sprawności i efektywności aparat jest poważnym sukcesem III Rzeczypospolitej. Autorzy wyrazili ponadto nadzieję, iż w nieodległym czasie Państwowa Komisja Wyborcza uzyska umocowanie w ustawie zasadniczej. Konstytucjonalizacja Państwowej Komisji Wyborczej zdaniem Pana prof. dr. hab. Andrzeja Szmyta oraz Pana prof. dr. hab. Andrzeja Sokali miałyby stanowić „ukoronowanie” procesu kształtowania w pełni niezależnej od innych władz państwowych administracji wyborczej Polski, jako demokratycznego państwa prawa.

Wystąpienie pt. „Kodeks wyborczy jako szansa na stabilizację prawa wyborczego” przedstawili Pani dr Anna Rakowska oraz Pan prof. dr hab. Krzysztof Skotnicki, reprezentujący Centrum Studiów Wyborczych Uniwersytetu Łódzkiego. Autorzy poruszyli w nim zarówno kwestie dotyczące pojęcia „kodeksu”, „kodyfikacji”, wyrażając pogląd, iż kodyfikacja ma na celu zebranie rozproszonych przepisów w jednym akcie prawnym oraz taki sposób regulacji dziedziny życia, której dotyczy, który będzie odpowiadał potrzebom nie tylko teraźniejszości, ale i przyszłości. Wartością kodyfikacji prawa jest więc, zdaniem autorów, zupełność oraz stabilność. Ponadto autorzy wskazali inne sposoby porządkowania prawa, takie jak: inkorporacja, unifikacja i konsolidacja, także w ujęciu historycznoprawnym. W dalszej części wystąpienia autorzy przedstawili problematykę kodeksów wyborczych i stabilność prawa wyborczego na przykładzie wybranych państw – Hiszpanii, Francji, Finlandii, Meksyku, Gruzji. W ostatniej części referatu autorzy przedstawili ewolucję i tok prac nad uchwalonym dnia 5 stycznia 2011 roku Kodeksem wyborczym. Kodeks wyborczy, który miał stanowić gwarancję dla procesu stabilizacji polskiego prawa wyborczego, zdaniem autorów, może tej roli nie spełnić. Jako przyczyny takiego stanu rzeczy, zostały wskazane następujące okoliczności: negatywne doświadczenia innych państw, wadliwość regulacji już w momencie uchwalenia samego aktu prawnego oraz spory na polskiej scenie politycznej.

Przewodniczenie w kolejnej sesji objął Pan prof. dr hab. Krzysztof Skotnicki. W tej części pierwszym referentem był Pan prof. dr hab. Stanisław Gebethner. Temat ogłoszonego przez Pana Profesora referatu to „Dylematy twórców Ordynacji wyborczej z 1991 roku”. Referent przedstawił uczestnikom zarys toku prac nad przygotowaniem projektu Ordynacji wyborczej z 1991 roku, regulującej zasady, tryb przeprowadzenia pierwszych w pełni demokratycznych wyborów. Pan Profesor w interesujący sposób opowiedział o nastrojach i sporach towarzyszących członkom komisji obradujących nad projektem Ordynacji, w szczególności tych dotyczących podziału terytorium raju na okręgi.

Autorami kolejnego referatu, tytuł którego brzmiał „Problemy wyborów samorządowych w orzecznictwie sądów administracyjnych” byli Pani dr Katarzyna Wlazlak, Pani dr Renata Lewicka, Pan dr Marek Lewicki. Referat ogłosili w imieniu własnym i Pani dr Renaty Lewickiej dwaj pozostali autorzy. W orzecznictwie sądowoadministracyjnym dotyczącym wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborów do organu wykonawczego samorządu gminnego, autorzy wyróżnili trzy grupy problemów – po pierwsze kwestia zmian w podziale gminy na obwody głosowania i okręgi wyborcze, po drugie – charakter prawny uchwał rady gminy w sprawie podziału gminy na obwody głosowania i okręgi wyborcze i związany z nim problem terminu wejścia w życie uchwał rady gminy, po trzecie – kwestie dotyczące przesłanek i skutków wygaśnięcia mandatów radnych samorządowych oraz osób piastujących funkcje organu wykonawczego w gminie. Autorzy wyrazili nadzieję, iż wiele z tych problemów zostanie rozstrzygniętych w orzecznictwie. Jako jeden z głównych powodów rozbieżności linii orzeczniczych wskazana została dotychczasowa nieprecyzyjność, jak i niespójność regulacji ustawowych w tym zakresie.

Trzecim referentem w tej sesji był Pan doc. dr Janusz Mordwiłko, autor wystąpienia pt. „Wybrane problemy prawa wyborczego do organów jednostek samorządu terytorialnego”. Referent w swoim wystąpieniu wskazał na kluczowe problem funkcjonowania na przestrzeni dwudziestu lat od pierwszych wolnych wyborów do rad gmin problemy w materii prawa i praktyki wyborczej. Za najbardziej pożądaną sprawę do zmiany Pan Docent uznał system ustalania wyników wyborów. Ponadto sprawą godną rozważenia byłaby odmienna od istniejącej koncepcja wyłaniania rad powiatów i sejmików województw, w argumentacji podając, iż odstąpienie od zasady bezpośredniości wyborów rad powiatów i sejmików województw racjonalizowałoby wybór do nich przedstawicieli. Kolejny problem to funkcjonowanie apropobowanej przez opinię publiczną instytucji *incompatibilitas* radnych, która de facto sprawia, iż wielu potencjalnych kandydatów, aktywnych wiekiem i działalnością zawodową, a zatem kandydatów najlepszych z punktu widzenia potrzeb mieszkańców, może unikać kandydowania ze względu na znaczące perturbacje w rozwiniętej i ustabilizowanej prywatnej działalności zawodowej i gospodarczej. Współczesny rozwój cywilizacji i wynikający z niego wzrost dojrzałości i świadomości młodych ludzi skłania, zdaniem Referenta, do opowiedzenia się za obniżeniem wieku czynnego prawa wyborczego, w szczególności do samorządów lokalnych na 17 lat.

W dyskusji jaką przewodniczący tej sesji otworzył po wygłoszeniu wszystkich wystąpień przez prelegentów, głos zabrał Pan prof. dr hab. Andrzej Mączyński, wskazując w nawiązaniu do referatu Pani dr Anny Rakowskiej i Pana prof. dr hab. Krzysztofa Skotnickiego, że gwarantem stabilizacji prawa wyborczego byłaby konstytucjonalizacja Państwowej Komisji Wyborczej. W odpowiedzi na to stwierdzenie, Pan prof. dr hab. Krzysztof Skotnicki zgodził się w zupełności z przedmówcą.

Spotkanie na Wydziale Prawa i Administracji o wymiarze edukacyjnym, połączone z warsztatami i dyskusją w gronie ekspertów rozpoczęło obchody drugiego dnia. Aktywnymi uczestnikami tego spotkania byli przedstawiciele młodzieży w wieku licealnym ze szkół toruńskich i chojnickich. Spotkanie prowadził Pan dr Bartłomiej Michalak, współpracownik Centrum Studiów Wyborczych UMK. W ramach warsztatów doktoranci Centrum Studiów Wyborczych UMK przedstawili zagadnienia związane z aktualną problematyką wyborczą. Michał Czakowski zapoznał uczestników spotkania z przykładami alternatywnych sposobów głosowania, odwołując się do przykładów państw z różnych zakątków świata. Radosław Zych przybliżył biorącym udział w spotkaniu zagadnienie przymusu wyborczego – poczynając od przedstawienia pojęcia, celu jego zastosowania, konsekwencji jego wprowadzenia w wybranych państwach świata oraz wniosków wypływających z doświadczeń innych państwa, które mogłoby być pomocne polskiemu ustawodawcy. Paweł Rażny zaprezentował wyniki badań przeprowadzonych w styczniu 2011 roku z okazji Światowego Dnia Wyborów wśród młodzieży z sześciu toruńskich liceów. Ankieta miała na celu sprawdzenie wiedzy młodzieży na temat wyborów oraz ich stosunku do problematyki głosowania. W dalszej części spotkania

młodzi obywatele mieli sposobność zapoznania się z opiniami ekspertów z kraju i zagranicy, wśród których znaleźli się Pan Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej, Pan Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej, Pan Wiceprzewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa, Pan Kierownik Centrum Studiów Wyborczych Uniwersytetu Łódzkiego, Pani dr Anna Rakowska, Pani Dyrektor zespołu prawnego i organizacji wyborów Krajowego Biura Wyborczego Beata Tokaj, Pan Kierownik Programu Prawa i Instytucji Demokratycznych Instytutu Spraw Publicznych oraz współpracownik Centrum Studiów Wyborczych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu dr Jarosław Zbieranek, Sekretarz Generalny ACEEEO, przedstawiciele organów wyborczych Łotwy i Rosji oraz prof. Jiří Jirasek z Czech.

W drugiej części dnia sesję otworzył Pan Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej oraz Kierownik Krajowego Biura Wyborczego Kazimierz Wojciech Czaplicki. Sesja poświęcona była Jubileuszowi „Studiów Wyborczych”. Uczestnicy wysłuchali refleksji Pana prof. dr. hab. Krzysztofa Skotnickiego dotyczących pomysłu i rozwoju „Studiów Wyborczych”. Następnie recenzję czasopisma przedstawił Pan prof. dr hab. Ryszard Chruściak. Pan Profesor wskazał, iż obserwuje się w związku z rozszerzaniem materii prawa konstytucyjnego, wyodrębnienie gałęzi jaką jest prawo wyborcze. Jednocześnie poczynił uwagę, że jest to materia o specyficznym, bo interdyscyplinarnym charakterze. W dalszej kolejności odniósł się do struktury czasopisma, nawiązując także do poszczególnych jego numerów. W podsumowaniu zaznaczył, iż w warstwie merytorycznej dotychczasowy dorobek „Studiów Wyborczych” może być uznany za bardzo satysfakcjonujący. Zdaniem Pana Profesora na szczególną uwagę zasługuje wydawnicza trwałość i regularność, a także naukowa rzetelność łączona z różnorodnością tematyczną mieszczącą się jednak w ramach wyznaczonych tytułem czasopisma.

Centrum Studiów Wyborczych jest inicjatorem i organizatorem cyklu wykładów imienia profesora Waława Komarnickiego, celem których jest promocja problematyki wyborów i prawa wyborczego. Ostatnim punktem obchodów Światowego Dnia Wyborów był organizowany już po raz czwarty wykład imienia prof. dr. Waława Komarnickiego. Tej części przewodniczył Pan prof. dr hab. Andrzej Sokala, który powitał zebranych i oddał głos Panu prof. dr. hab. Arkadiuszowi Żukowskiemu. Pan Profesor przedstawił wykład dotyczący wyzwań i dylematów dotyczących partycypacji wyborczej kobiet. W swoim wystąpieniu Pan Profesor przybliżył uczestnikom pojęcie „partycypacji wyborczej”. W dalszej kolejności zaprezentował stan badań nad partycypacją wyborczą kobiet ze szczególnym uwzględnieniem Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, kwestię partycypacji kobiet w samym akcie głosowania oraz dane obrazujące ich udział w sprawowaniu władzy. Ponadto Pan Profesor przedstawił także mechanizmy mające im ten udział ułatwić, a do których zakwalifikował kwoty na listach wyborczych czy kwoty mandatowe.

Na zakończenie wykładu Pan prof. dr hab. Andrzej Sokala wręczył prelegentowi poprzedniego wykładu, Panu prof. dr. hab. Krzysztof Skotnicki, pamiątkową fotografię.